

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående provisorisk löne- och pensionsförbättring för reservstatspersonalen m. m.; given Stockholms slott den 20 februari 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet HANSSON, anför:

I statsverkspropositionen hava ordinarie anslagen till arméns reservstater och marinens reservstat i avbidan på en blivande proposition angående förbättrade avlönings- och pensionsförmåner för reservstatspersonalen tillsväradare upptagits med beräknade belopp, respektive 760,000 kronor och 53,000 kronor.

Efter det utredningen i ärendet numera avslutats, anhåller jag att få återupptaga hithörande frågor.

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 1 saml. 107 häft. (Nr 127.) 450 25 1.

Nuvarande
organisation
av reserv-
staterna.

Arméns
reservstater.

Arméns reservstater upprättades efter beslut vid 1914 års senare riksdag (prop. nr 159, riksdagens skrivelse nr 1).

Reservstaten för officerare och underofficerare omfattar enligt senast fastställd stat följande antal beställningar, nämligen:

- 2 beställningar för generalspersoner,
 - 7 överstebeställningar, därav 2 av högre och 5 av lägre löneklass,
 - 29 majorsbeställningar,
 - 114 kompaniofficersbeställningar, därav 24 av högsta, 42 av mellersta och 48 av lägsta löneklass, samt
 - 120 underofficersbeställningar, därav 55 av högre och 65 av lägre löneklass.
- Dessutom finnas en reservstat för fältläkarkåren och en reservstat för fältveterinärkåren, omfattande följande beställningar nämligen:

reservstaten för fältläkarkåren:

- 2 fältläkarbeställningar,
 - 12 regementsläkarbeställningar och
 - 6 bataljonsläkarbeställningar; samt
- reservstaten för fältveterinärkåren:

- 1 fältveterinärbeställning,
- 4 regementsveterinärbeställningar och
- 2 bataljonsveterinärbeställningar.

Reservstaten för officerare och underofficerare ävensom reservstaten för fältläkarkåren äro båda fullt uppsatta. Däremot har uppsättningen av reservstaten för fältveterinärkåren ännu icke påbörjats.

För övergång till reservstat fordras, förutom full tjänsteduglighet:

- för underofficerare 8 tjänsteår såsom aktiv underofficer och 32 levnadsår,
- för kompaniofficere 10 tjänsteår såsom aktiv officer och 32 levnadsår,
- för bataljonsläkare och bataljonsveterinärer 10 tjänsteår såsom militärläkare respektive militärveterinär och 43 levnadsår,
- för regementsläkare och regementsveterinärer 15 tjänsteår såsom militärläkare respektive militärveterinär och 48 levnadsår samt
- för överstar, överstelöjtnanter och kaptener vid övergång till närmast högre tjänstegrad å reservstat lämplighet för den högre beställningen.

Å reservstat äger befordran icke rum i vidare mån, än att löjtnant kan enligt vissa grunder befordras till kapten (ryttmästare) och sergeant till fanjunkare (styckjunkare, förvaltare).

Personal å reservstat är tjänstgöringsskyldig i krig och då värnpliktiga eljest inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utronande av härens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred:

generalmajor, överste och major i högst 45 dagar under varje tvåårsperiod av tjänstetiden;

kompaniofficer efter fyllda 43 och underofficer efter fyllda 42 år i högst 50 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden;

kompaniofficer efter fyllda 37 och intill fyllda 43 år, underofficer intill 42 år samt läkare och veterinär efter uppnådda 48 år i högst 50 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden; samt

kompaniofficer intill fyllda 37 år samt läkare och veterinär intill fyllda 48 år i högst 100 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden.

Personal å reservstat är skyldig att avgå från reservstat dels på grund av otjänstbarhet efter samma grunder som personal på aktiv stat och dels efter uppnående av den ålder, som berättigar motsvarande personal på aktiv stat till avgång med fyllnadspension. Efter övergången till pensionsstat äro vederbörande skyldiga att kvarstå i arméns reserver under samma tider, som gälla för motsvarande personal på aktiv stat efter avgång med pension från densamma.

Reservstatspersonalen tillkommande avlönings- och pensionsförmåner framgå av nedanstående sammanställning.

Beställningshavare	Lön kronor	Pension kronor
Generalsperson	5,400	4,500
Överste i högre löneklassen	4,500	3,800
Överste i lägre löneklassen, fältläkare	4,200	3,500
Major, regementsläkare, fältveterinär.....	3,100	2,700
Kompaniofficer i högsta löneklassen (övergång efter fyllda 43 år), bataljonsläkare, regementsveterinär.....	2,100	1,800
Kompaniofficer i mellersta löneklassen (övergång efter fyllda 37 år ¹⁾ , bataljonsveterinär ²⁾	1,650	1,300
Kompaniofficer i lägsta löneklassen ³⁾	1,200	900
Underofficer i högre löneklassen (övergång efter fyllda 42 år)	1,000	850
Underofficer i lägre löneklassen ⁴⁾	800	650

¹⁾ Åtnjuter ett avlöningstillägg om 300 kronor vid uppnådd 43 års ålder.

²⁾ " " " " 300 " " " 48 " "

³⁾ " " " " 300 " " " 37 " " och ytterligare ett å 300 kronor vid uppnådd 43 års ålder.

⁴⁾ Åtnjuter ett avlöningstillägg om 150 kronor vid uppnådd 42 års ålder.

Ann. 1. Avlöning under tjänstgöring, såsom dagavlöning, dagtraktamente och annan tillfällig avlöning tillkommer personal å reservstat enligt för personalen å aktiv stat gällande föreskrifter; likaså utgår rese- och traktamentsersättning för resor till och från tjänstgöringsort.

Ann. 2. I avgift för egen pensionering erlägger personal å reservstat årligen 3 procent av kassa- och fyllnadspensionernas sammanlagda belopp.

Ann. 3. Personal å reservstat är tillsvidare skyldig att kvarstå såsom delägare i arméns änke- och pupillkassa med den änkepensionsrätt, den vid övergången till reservstat innehar, och på de villkor, som reglementet för denna kassa stadgar; och skall för sådan delägare utgå statsbidrag till samma belopp, som närmast före övergången.

Enligt nuvarande marinorganisation finnes en för hela sjöförsvaret gemensam reservstat, omfattande ett visst antal mellan flottan och kustartilleriet fördelade beställningar.

Marinens
reservstat.

Antalet för flottan avsedda beställningar skall enligt 1914 års riksdagsbeslut utgöras av:

2 kommandörkaptensbeställningar, därav 1 av 1. graden och 1 av 2. graden,

8 kaptens- eller löjtnantsbeställningar, därav 2 av högsta, 4 av mellersta och 2 av lägsta löneklass, samt

4 underofficersbeställningar, därav 2 av högre och 2 av lägre löneklass.

Den sålunda beslutade organisationen är ännu icke fullt genomförd. Å reservstaten återstå nämligen att uppföra 2 kaptens- eller löjtuantsbeställningar och 1 underofficersbeställning.

För övergång till reservstat fordras, förutom full tjänsteduglighet:

för underofficerare att vara flaggunderofficer eller underofficer av 2. graden samt innehava 8 tjänsteår såsom aktiv underofficer och 32 levnadsår;

för kaptener och löjtnanter 10 tjänsteår som aktiv officer och 32 levnadsår; samt

för kommandörkaptener av 2. graden och kaptener vid övergång till närmast högre tjänstegrad å reservstat lämplighet för den högre beställningen.

Liksom vid armén äger befordran å reservstat icke rum i vidare mån, än att löjtnant enligt vissa grunder kan befordras till kapten och underofficer av 2. graden till flaggunderofficer.

Personal å flottans reservstat är tjänstgöringsskyldig i krig eller då värnpliktiga eljest inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av marinens krigsberedskap kan bliva anbefalld. samt dessutom i fred:

kommendörkaptener, kaptener och löjtnanter i åldersgruppen 37—42 år samt underofficerare intill fyllda 42 år i högst 90 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden,

kaptener och löjtnanter efter fyllda 43 år och underofficerare efter fyllda 42 år i högst 60 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden, samt

kaptener och löjtnanter intill fyllda 37 år i högst 90 dagar under loppet av likaledes varje treårsperiod av tjänstetiden.

Beträffande avgång från reservstat samt avlönings- och pensionsförmåner gälla för flottans reservstatspersonal enahanda bestämmelser som vid armén. Kommendörkapten av 1. graden vid flottans reservstat, vilken beställning saknar motsvarighet vid armén, åtnjuter 3,500 kronor i lön och 3,200 kronor i pension.

För kustartilleriet skulle enligt 1914 års plan finnas följande antal beställningar, nämligen

1 regementsofficers-(majors-)beställning,

7 kaptens- eller löjtnantsbeställningar samt

8 underofficersbeställningar, därav 4 av högre och 4 av lägre löneklass.

Vid reservstatens upprättande förutsattes, att jämväl överstelöjtnantsbeställningar framdeles komme att inrättas.

Den sålunda beslutade organisationen är ännu icke helt genomförd. Å reservstaten återstå nämligen att uppföra 2 kaptens- eller löjtnantsbeställningar samt 2 underofficersbeställningar.

För övergång till reservstat fordras, förutom full tjänsteduglighet:

för underofficerare att vara underofficerare av 1. eller 2. graden samt innehava 8 tjänsteår såsom aktiv underofficer och 32 levnadsår;

för kaptener och löjtnanter 10 tjänsteår som aktiv officer och 32 levnadsår; samt

för majorer och kaptener vid övergång till närmast högre tjänstegrad å reservstat lämplighet för den högre beställningen.

Liksom vid armén och flottan äger befordran å reservstat icke rum i vidare mån, än att löjtnant enligt vissa grunder kan befordras till kapten och underofficer av 2. graden till underofficer av 1. graden.

Med avseende å tjänstgöringsskyldighet, avgång från reservstat samt avlönings- och pensionsförmåner gälla för kustartilleriets reservstatspersonal enahanda bestämmelser som vid armén.

Då beslut vid 1914 års senare riksdag fattades om de nuvarande reservstaternas upprättande, blevo reservstatspersonalens löner och pensioner satta i visst förhållande till de för personalen å aktiv stat fastställda motsvarande förmånerna.

Av den till samma riksdag i ämnet avlatna propositionen nr 159 framgår, att man vid avvägandet av nämnda förhållande utgått från att reservstatens ändamål vore att anskaffa det för mobiliseringsbehovet erforderliga antalet erfarna och tjänstevana, tillika tjänstedugliga officerare och underofficerare för en mindre kostnad än den, som vore förbunden med motsvarande ökning av de aktiva officers- och underofficerskårerna. Med hänsyn härtill borde reservstaten ordnas såsom en verklig stat vid sidan av den aktiva med vissa lämpligt avvägda lönebelopp, som dock icke borde hava proportionell pensions natur. Pensionerna vid avgång från reservstat borde vara mindre än lönerna å densamma. Förutom det att avlöningsbeloppen så ordnades, att desamma, inom en viss bestämd minimigräns av levnadsår eller tjänstear, uppmuntrade till tidig övergång till reservstat, borde för kompaniofficerare och underofficerare ökning i avlöningen inträda efter viss tids tjänst å reservstaten.

Med utgångspunkt från nämnda grunder blevo reservstatslönerna för kompaniofficerare och underofficerare slutligen anpassade så, att de i allmänhet lågo omkring 10 procent under lönen i närmast lägre beställning å aktiv stat.

Beträffande åter de högre beställningarna utgick man från att det skulle visa sig nödvändigt att fylla desamma genom att befordra officerare, som därtill voro lämpade men måhända icke kunde befordras på aktiv stat, till närmast högre tjänstegrad på reservstat. Med hänsyn härtill ansåg man sig vid lönernas bestämmande böra följa den grunden, att lönen å reservstat borde vara högre än pensionen å den lägre tjänstegraden å aktiv stat, och att framför allt pensionen å reservstat icke komme att understiga nyssnämnda pension.

Sedan genom beslut vid 1918 och 1919 års riksdagar försvarsväsendets personal å aktiv stat tillerkänts dels tillfällig löneförbättring, räknat från och med år 1918, dels ock pensionsförbättring, att utgå från 1919 års början, framlade arméns och marinens avlöningssakkunniga i skrivelser den 30 maj 1919 ett förslag till löne- och pensionsförbättring jämväl för reservstats-

Historik.

1914 års
senare riksdags
beslut.

1919 års
förslag till
löne- och
pensions-
förbättring.

personalen, varigenom avsågs att återställa det ursprungliga förhållandet mellan löner och pensioner för nämnda personal, å ena, samt den aktiva personalen, å andra sidan. Över detta förslag inhämtades yttranden från arméns och marinens vederbörande myndigheter, vilka samtliga tillstyrkte detsamma.

Med hänsyn till den uppkomna frågan om en genomgripande revision av vårt försvarsväsende föranledde emellertid nämnda förslag icke någon framställning till riksdagen. Då det ansågs kunna bli erforderligt att utöka icke blott reservstatspersonalens antal utan även dess ordinarie tjänstgöringsskyldighet, syntes det nämligen vara av vikt att icke genom fastställandet av viss löne- och pensionsförbättring för det dåvarande reservstatsbefälet föregripa, vad som framdeles kunde komma att i sådant avseende stadgas. De sakkunnigas förslag överlämnades i stället till försvarsrevisionen. Av samma skäl upptogs icke heller frågan om förbättring av reservstatspersonalens förmåner i samband med genomförandet av den från och med 1922 gällande löneregleringen för den aktiva personalen.

*Försvars-
revisionen.*

Försvarsrevisionen anförde i sitt den 15 mars 1923 avgivna betänkande, att revisionen visserligen funnit sig böra föreslå en väsentlig utökning av antalet officerare å reservstat, men däremot ansett, att den ordinarie tjänstgöringsskyldigheten borde i huvudsak bli oförändrad, och att det vid sådant förhållande kunde förefalla, som om någon anledning icke förefunnos att frångå den år 1914 fastställda relationen mellan reservstatsbefälets och den aktiva befälets löne- och pensionsförmåner. Då denna relation genom den vidtagna löneregleringen för den aktiva personalen blivit ändrad till reservstatspersonalens nackdel, kunde det därför ifrågasättas, hurvida icke ett återställande av denna relation borde ske genom erforderlig omreglering av reservstatspersonalens avlönings- och pensionsförmåner. Då emellertid revisionen hölle före, att frågan om reservstatspersonalens avlöning och pensionering borde i dess helhet göras till föremål för särskild utredning, hade revisionen icke ansett sig böra framställa något förslag i förevarande hänseende. Revisionen ansåge sig endast böra framhålla angelägenheten av, att en löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen snarast möjligt komme till stånd. Vikten härav vore så mycket större, som en dylik reglering utgjorde en nödvändig förutsättning för att det över huvud taget skulle bli möjligt att rekrytera den av revisionen föreslagna reservstaten. Revisionen förutsatte, att vid ovannämnda utredning jämväl toges under övervägande, hurvida och i vad mån en lönerglering borde komma till stånd även för den nuvarande reservstatspersonalen.

*Proposition
nr 20 till 1924
års riksdag.*

I propositionen nr 20 till 1924 års riksdag angående försvarsväsendets ordnande anfördes i förevarande fråga av föredragande departementschefen, att även han hölle före, att en löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen snarast möjligt borde komma till stånd. Därest ifrågavarande personal skulle kunna vederbörligen rekryteras — vilket för krigsorganisationens upprätthållande vore av största vikt — syntes det enligt departementschefens

mening vara nödvändigt att vid en sådan reglering ungefärligen återställa den ursprungliga relationen mellan den aktiva personalens och reservstatspersonalens löne- och pensionsförmåner. Billigheten syntes kräva, att nämnda relation återställdes även för den nuvarande reservstatspersonalen.

Särskilda utskottet för försvarsfrågans behandling vid 1924 års riksdag förklarade sig dela den i propositionen nr 20 uttalade meningen, att en löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen snarast möjligt borde komma till stånd, samt att därvid den ursprungliga relationen mellan den aktiva personalens och reservstatspersonalens löne- och pensionsförmåner borde återställas och detta jämväl i fråga om den nuvarande reservstatspersonalen.

Särskilda utskottet vid 1924 års riksdag.

Genom beslut den 13 juni 1924 anbefalldes Kungl. Maj:ts försvarsväsendets lönenämnd att inkomma med förslag till sådan provisorisk löne- och pensionsreglering för arméns och marinens reservstatspersonal, att därigenom den ursprungliga relationen mellan den aktiva personalens samt reservstatspersonalens löne- och pensionsförmåner ungefärligen återställdes och detta jämväl i fråga om den nuvarande reservstatspersonalen.

Kungl. Maj:ts uppdrag den 13 juni 1924 till försvarsväsendets lönenämnd.

Med skrivelse den 30 september 1924 har lönenämnden överlämnat ett av nämnden utarbetat förslag till sådan reglering, varefter yttranden över förslaget avgivits av arméförvaltningen den 21 oktober 1924, av marinförvaltningen den 23 oktober 1924, av statskontoret den 28 november 1924 samt av 1921 års pensionskommitté den 14 februari 1925.

Lönenämndens förslag den 30 september 1924 samt häröver avgivna yttranden.

Härjämte har svenska underofficersförbundet inkommit med en skrivelse i ämnet.

Till belysande av lönenämndens förslag till förhöjning av löne- och pensionsbeloppen för reservstatspersonalen torde till en början få hänvisas till följande ur förslaget hämtade tablä.

Löner och pensioner.
Lönenämnden.

Beställning å reservstat	Löner			Pensioner		
	1	2	3	4	5	6
	Nu- varande lön	Belopp vid återställande av det ur- sprungliga för- hållandet till lönen för aktiv personal i samma grad	Löne- näm- dens förslag ¹⁾	Nu- varande pension	Belopp vid återställande av det ur- sprungliga för- hållandet till pensionen för aktiv personal i samma grad	Löne- näm- dens förslag ²⁾
Armén.						
Generalsperson	5,400	7,000	7,410	4,500	5,625	6,250
Överste, högste löneklassen	4,500	5,732	6,360	3,800	5,250	5,300
” ” lägre ”	4,200	5,346	5,940	3,500	4,875	4,950
Major	3,100	4,081	4,800	2,700	3,948	4,000
Kompaniofficer, högste löneklassen	2,100	2,784	2,820	1,800	2,640	2,350
” ” ” mellersta ”	1,650	2,187	2,220	1,300	1,906	1,850
” ” ” lägsta ”	1,200	1,590	1,620	900	1,320	1,350
Underofficer, högste ”	1,000	1,560	1,560	850	1,912	1,900
” ” ” lägre ”	800	1,248	1,260	650	1,462	1,050
Fältläkare	4,200	—	5,940	3,500	—	4,950
Regementsläkare	3,100	—	4,800	2,700	—	4,000
Bataljonsläkare	2,100	—	2,820	1,800	—	2,350
Marinen.						
Kommendörkapten av 1. graden (över- stelöjtnant)	3,500	4,579	5,460	3,200	4,400	4,500
Kommendörkapten av 2. graden (major)	3,100	4,081	4,800	2,700	3,948	4,000
Kapten, högste löneklassen	2,100	2,784	2,820	1,800	2,640	2,350
” ” ” mellersta ”	1,650	2,187	2,220	1,300	1,906	1,850
” ” ” lägsta ”	1,200	1,590	1,620	900	1,320	1,350
Underofficer, högste ”	1,000	1,560	1,560	850	1,912	1,900
” ” ” lägre ”	800	1,248	1,260	650	1,462	1,050

¹⁾ Dyrtidstillägg förutsättes utgå enligt grunderna för nyreglerade verk.

²⁾ Dyrtidstillägg förutsättes utgå enligt grunderna för oreglerade verk.

Allmänna
grunder.

I sin motivering till berörda förslag har lönenämnden anfört i huvudsak följande.

Det av arméns och marinens avlöningssakkunniga år 1919 avgivna förslaget till löne reglering för reservstatspersonalen var grundat på bland annat den från och med år 1918 till arméns och marinens personal utgående tillfälliga löneförbättringen. Sistnämnda löneförbättring hade i sin ordning haft till syfte att föra upp avlöningarna för den militära personalen till den nivå, som ungefär motsvarade 1914 års prisläge. Den år 1921 antagna löne regleringen för arméns och marinens personal å aktiv stat hade däremot till utgångspunkt tagit det prisläge, som, att döma av stegringarna i levnads kostnaderna under åren närmast före världskrigets utbrott, skulle under normala förhållanden varit rådande i början av 1920-talet. Härvid hade man utgått från att detta prisläge låge omkring 16 procent högre än prisnivån år 1914. Med hänsyn till de grunder, på vilka den militära löne regleringen sålunda vore byggd, utginge dyrtidstillägg till den personal, som åtnjote

avlöning enligt 1921 års militära avlöningsreglemente, med de reducerade belopp, som gällde för verk och inrättningar i allmänhet med nyreglerade avlöningsförhållanden. Före ikraftträdandet av 1921 års avlöningsreglemente hade däremot den militära personalen åtnjutit dyrtidstillägg enligt de för oreglerade ämbetsverk stadgade grunder. Ovannämnda år 1919 utarbetade förslag till löneroglering för reservstatspersonalen hade givetvis uppgjorts under den förutsättningen, att dyrtidstillägg fortfarande å reservstatslönerna, liksom å de år 1918 för den militära personalen å aktiv stat bestämda lönerna, skulle utgå enligt sistnämnda grunder.

Då en löneroglering för reservstatspersonalen enligt de direktiv, som givits lönenämnden, skulle anpassa sig efter de för den aktiva militära personalen gällande lönestaterna, samt det häst syntes böra undvikas, att dyrtidstillägg till olika grupper av militär personal utginge efter olika grunder, hade lönenämnden vid utarbetandet av förevarande förslag utgått därifrån, att reservstatspersonalen efter lönerogleringens genomförande skulle äga uppbära dyrtidstillägg enligt samma normer som personal å aktiv stat. Detta måste givetvis medföra att, därest den ursprungliga relationen mellan reservstatspersonalens och den aktiva personalens löneförmåner ungefärligen skulle återställas, reservstatspersonalens avlöningsförmåner komme att ligga genomgående högre än enligt 1919 års förslag, medan däremot dyrtidstilläggen komme att minskas i motsvarande mån.

Beträffande pensionerna vore förhållandet det, att den aktiva personalen vid krigsmakten ännu icke fått sina pensioner reglerade efter samma prisnivå som lönerna, varför dyrtidstillägg å pensionerna fortfarande utginge enligt oreglerade grunder. Till följd härav syntes även pensionsbeloppen för reservstatspersonalen böra avvägas under förutsättning att dyrtidstillägg därå skulle beräknas enligt samma normer som å den aktiva personalens pensioner.

I detta sammanhang syntes böra erinras därom, att man vid bestämmandet av den pensionsförbättring, som numera tillkomme personal å aktiv stat, utgått från det antagandet, att vid en blivande definitiv pensionsreglering pensionsbeloppen skulle komma att utmätas efter grunder, i huvudsak liknande dem, som gällde enligt 1907 års civila pensionslag. För att icke föregripa en blivande löne- och pensionsreglering hade emellertid vid bestämmandet av pensionstilläggen en viss jämkning ansetts vara av nöden, och hade denna jämkning ävägabragts på det sätt, att omkring 10 procent avdragits å de pensionsbelopp, som skulle hava erhållits med tillämpning av den civila pensionslagens grunder.

Då vid bestämmandet av de till reservstatspersonalen för närvarande utgående lönerna och pensionerna hänsyn i viss mån tagits till de för personal å aktiv stat fastställda pensionsbeloppen, samt liknande hänsyn framdeles icke syntes kunna lämnas å sido, syntes det för närvarande, innan frågan om den aktiva personalens pensionsreglering förts närmare sin lösning, icke vara möjligt att uppgöra ett förslag till löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen av slutgiltig beskaffenhet. Till följd härav hade även det uppdrag, lönenämnden erhållit, avsett förslag till en *provisorisk* löne- och pensionsreglering för ifrågavarande personal.

I fråga om förhållandet mellan lönernas och pensionernas belopp hade det ursprungliga, av särskilda sakkunniga för reservstaterna uppgjorda förslaget inneburit, att reservstatspensionerna i regel skulle uppgå till 80 procent av de för respektive beställningar å reservstat föreslagna lönerna. Enligt nu gällande stater utgjorde förhållandet mellan pensionernas och be-
gynnelselönernas belopp, i procent uttryckt,

för generalsperson	83 procent,
» överste i högre löneklassen	84 » ,
» » » lägre »	83 » ,
» major	87 » ,
» kompaniofficer i högsta löneklassen	85 » ,
» » » mellersta »	78 » ,
» » » lägsta »	75 » ,
» underofficer » högre »	85 » ,
» » » lägre »	81 » .

Någon fullt enhetlig regel hade sålunda icke tillämpats vid bestämmandet av det inbördes förhållandet mellan de nuvarande lönerna och pensionerna för reservstatspersonalen.

I det förslag till löne- och pensionsförbättring för ifrågavarande personal, vilket såsom ovan nämnts år 1919 framlades av arméns och marinens avlöningsakkunniga, vore de föreslagna lönerna och pensionerna avpassade på sådant sätt, att pensionen utgjorde omkring 90 procent av lönen för varje beställning å reservstat.

Med avseende å vad som anförts i fråga om de olika prislägen, efter vilka lönerna och pensionerna för försvarsväsendets personal på aktiv stat vore avvägda och till vilka hänsyn måste tagas jämväl vid bestämmandet av reservstatspersonalens löner och pensioner, måste uppenbarligen — även om man skulle anse, att vid en definitiv reglering dessa löner och pensioner borde uppgå till samma belopp för varje beställning — vid det förslag till provisorisk reglering, som lönenämnden hade att avgiva, lönerna bestämmas till belopp, som med åtminstone omkring 16 procent överstege pensionsbeloppen för respektive beställningar. Då härtill komme, att reservstatspersonalen hade att under sin tjänstetid erlagga en årlig pensionsavgift av 3 procent av det för vederbörande beställning bestämda pensionsbeloppet, måste lönebeloppen ligga ytterligare 3 procent över pensionsbeloppen, för att den effektiva lönen skulle vara likvärdig med pensionen. På grund härav hade lönenämnden, i vars uppdrag det icke inginge att taga ställning till frågan om lönernas och pensionernas inbördes förhållande vid en definitiv reglering, ansett sig böra uppgöra sitt förslag under den förutsättningen, att lönerna för reservstatspersonalen komme att ligga åtminstone 19 procent högre än de pensionsbelopp, som komme att föreslås för respektive beställningar. Pensionerna hade därvid avrundats till närmaste 50- eller 100-tal kronor och lönerna, på sätt i liknande fall numera plägade ske, till närmast högre tal som, delat med 12, lämnade en månadslön å jämnt 5- eller 10-tal kronor.

Den löne- och pensionsförbättring, till vilken de militära avlöningsakkunniga år 1919 avgivit förslag, hade avsett, att vissa belopp skulle utgå såsom tillägg till de förutvarande lönerna och pensionerna. För vinnande av större enkelhet vid tillämpningen hade däremot lönenämnden ansett sig i stället böra föreslå, att respektive reservstatsförordningar i förevarande delar omarbetades, så att i desamma de nya löne- och pensionsbeloppen komme att direkt angivas.

Löne- och
pensions-
beloppens av-
vägande.

Att verkställa den i lönenämndens uppdrag anbefallda jämförelsen mellan den aktiva personalens och reservstatspersonalens löne- och pensionsförmåner hade beträffande kompani- och underofficersbeställningarna varit förenat med vissa svårigheter med hänsyn till den nya militära löneregleringen, som för nämnda beställningar infört ett lönesystem med ett flertal löneklasser för varje lönegrad. Lönenämnden hade emellertid vid denna jämförelse ansett

sig böra utgå, i fråga om kompaniofficerarna från kaptens och beträffande underofficerarna från fanjunkares å aktiv stat nuvarande slutlön å billigaste ort. Verkställda undersökningar hade nämligen givit vid handen, att en kompaniofficer eller underofficer på aktiv stat, som uppnått den för inträde i högsta löneklassen för kompaniofficerare, respektive högre löneklassen för underofficerare å reservstat föreskrivna levnadsålder, i regel torde vid övergången uppbära avlöning i högsta löneklassen för kapten, respektive fanjunkare. Den nuvarande lönen för kompaniofficer i högsta löneklassen å reservstat, 2,100 kronor, utgjorde 40 procent av den sammanlagda avlöning, som år 1914 tillkom kapten av 1. klassen å annan ort än Stockholm eller Göteborg, eller 5,250 kronor. Lönen för underofficer i högre löneklassen å reservstat, 1,000 kronor, utgjorde likaledes omkring 40 procent av fanjunkare å aktiv stat år 1914 tillkommande motsvarande avlöning, 2,483 kronor. För att återställa den ursprungliga relationen mellan lönerna för personal å reservstat och å aktiv stat skulle alltså lönerna för kompaniofficerare i högsta löneklassen och för underofficerare i högre löneklassen å reservstat böra höjas till ungefär 40 procent av kaptens, respektive fanjunkares å aktiv stat slutlöner å billigaste ort, 6,960 kronor, respektive 3,900 kronor, eller således till 2,784 kronor för kompaniofficer och 1,560 kronor för underofficer. Beträffande kompani- och underofficerare i de lägre löneklasserna hade lönenämnden icke funnit det möjligt att verkställa en motsvarande direkt jämförelse med viss beställning å aktiv stat. Däremot syntes en hållbar utgångspunkt för en jämförelse här kunna erhållas på sådant sätt, att den nuvarande inbördes proportionen mellan de olika löneklasserna för kompaniofficerare och underofficerare på reservstat bibehölles och lönerna för de lägre löneklasserna avvügdcs i förhållande till den avlöning, som kunde bliva bestämd för kompaniofficerare i högsta löneklassen, respektive underofficerare i högre löneklassen. Begynnelselönen skulle alltså motsvara, för kompaniofficer i mellersta löneklassen $\frac{1,650}{2,100}$ och i lägsta löneklassen $\frac{1,200}{2,100}$ av kompaniofficers i högsta löneklassen avlöning samt för underofficer i lägre löneklassen $\frac{800}{1,000}$ av underofficers i högre löneklassen avlöning. Emot det belopp, 2,784 kronor, vilket enligt vad ovan nämnts borde utgöra kompaniofficers i högsta löneklassen avlöning vid återställande av den ursprungliga proportionen till den aktiva personalens avlöning, skulle alltså svara, för mellersta löneklassen 2,187 kronor och för lägsta löneklassen 1,590 kronor. Enligt samma beräkningsgrund skulle begynnelselönen för underofficer i lägre löneklassen böra höjas till 1,248 kronor, motsvarande $\frac{800}{1,000}$ av det för underofficer i högre löneklassen uträknade beloppet, 1,560 kronor.

En jämförelse mellan de siffror, som funnes intagna i den av lönenämnden upprättade tablån (se kol. 2 och 5), gäve vid handen, att en höjning av reservstatspersonalens löner och pensioner till de belopp, som funnes där angivna, skulle medföra, att pensionsbeloppen i vissa fall, nämligen beträffande underofficerarna, skulle bliva högre än lönebeloppen och i andra fall komme att ligga mycket nära under lönebeloppen för samma beställning.

Med hänsyn härtill och då särskilt kompaniofficerare och underofficerare å aktiv stat vid sin övergång till reservstat i de flesta fall hade relativt långt kvar till dess de uppnådde pensionsåldern, hade lönenämnden funnit sig böra i första hand söka återställa den ursprungliga proportionen mellan reservstatspersonalens och den aktiva personalens löner samt därefter i överensstämmelse med vad ovan anförts avpassa reservstatspensionerna i för-

hållande till lönerna på sådant sätt, att lönerna komme att ligga åtminstone 19 procent över pensionerna. De belopp, som därvid erhöles, utgjorde, avrundade enligt förut angivna principer:

	Lön kronor.	Pension kronor.
För kompaniofficer i högsta löneklassen	2,820	2,350
” ” ” mellersta ”	2,220	1,850
” ” ” lägsta ”	1,620	1,350
” underofficer ” högre ”	1,560	1,300
” ” ” lägre ”	1,260	1,050

I sammanhang härmed syntes de till kompani- och underofficerare för närvarande utgående avlöningstilläggen böra undergå motsvarande förhöjning, förslagsvis från 300 kronor till 360 kronor, respektive från 150 kronor till 180 kronor. I enlighet med de principer, som numera tillämpades i fråga om uppflyttning till högre löneklass för personal å aktiv stat, syntes nämnda avlöningstillägg böra få tillträdas från och med ingången av kalenderkvartalet näst efter det, varunder beställningshavaren uppnått den för erhållande av tillägget stadgade levnadsåldern.

Avlöningstilläggen inverkade för närvarande icke på pensionsbeloppen. Med hänsyn till de lägre löneklassernas rekrytering skulle det säkerligen vara fördelaktigt, om även avlöningstilläggen kunde få medräknas vid pensionsbeloppens bestämmande, något som ock skulle överensstämma med de principer, som tillämpats vid avvägande av pensionsbeloppen för personal å aktiv stat. I frågans nuvarande läge hade emellertid lönenämnden icke ansett sig kunna framställa något förslag i detta avseende.

I fråga om de högre beställningarna å reservstat måste vid bestämmandet av lönernas och pensionernas belopp avseende fästas vid det förhållandet, att de officerare å aktiv stat, som kunde komma i fråga vid besättandet av nämnda högre beställningar, i regel uppnått den levnadsålder, att de antingen redan vore berättigade att avgå med pension i lägre än innehavande tjänstegrad eller ock snart bleve berättigade att avgå med sådan pension eller med pension i innehavande beställning. Sålunda vore t. ex. en överste, som fyllt 56 år och alltså kunde få övergå till högre löneklassen för överste å reservstat, redan berättigad att när som helst avgå från beställning å aktiv stat med överstelöjtnants pension och en major på aktiv stat berättigad att vid fyllda 50 år avgå med kaptens pension. För att en regementsofficer eller generalsperson över huvud taget skulle kunna tänkas vara villig att övergå till reservstat, måste därför med nödvändighet den pension, han efter avgången från reservstaten kunde påräkna, vara minst lika stor som den pension, han vid avgång från aktiv stat redan intjänat eller inom kort kunde komma i åtnjutande av. Likaså måste lönen för vederbörande reservstatsbeställning åtminstone icke vara mindre än pensionen för samma beställning. Ovannämnda princip beträffande förhållandet mellan pensionerna för personal å reservstat och å aktiv stat hade även tillämpats vid bestämmandet av de nuvarande pensionerna för de högre reservstatsbeställningarna, med undantag dock för pensionen för överste i lägre löneklassen, som med 100 kronor understeg den år 1914 överstelöjtnant å aktiv stat tillkommande pensionen.

Reservstatspensionerna syntes följaktligen icke böra understiga, för generalsperson 6,250 kronor, för överste i lägre löneklassen 4,950 kronor och för major 3,990 kronor, vilket sistnämnda belopp avrundats till 4,000 kronor. För överste i högre löneklassen syntes i förhållande härtill pensionen lämpligen kunna sättas till 5,300 kronor.

Då med avseende å vad förut anförts rörande förhållandet mellan lönerna och pensionerna för personalen å reservstat de nominella lönerna måste ligga åtminstone 19 procent högre än pensionerna, för att de behålla lönerna ej skulle understiga pensionerna, följde härav, att lönerna för ifrågavarande högre beställningar måste sättas något högre än de i kolumn 2 i förut omnämnda tabell intagna siffrorna. Efter denna beräkningsgrund skulle reservstatslöner nämligen utgöra:

	Kronor.	Avjämnad till kronor.
För generalsperson	7,437	7,440
» överste i högre löneklassen	6,307	6,360
» » » lägre »	5,890	5,940
» major	4,760	4,800

Lönerna och pensionerna för de å reservstaten för fältläkarkåren upptagna beställningarna vore för närvarande bestämda till samma belopp som för vissa å reservstaten för officerare uppförda beställningar, nämligen för fältläkare lika med överste i lägre löneklassen, för regementsläkare lika med major och för bataljonsläkare lika med kompaniofficer i högsta löneklassen. Ehuru vid 1921 års lönereglering lönerna för fältläkarkårens personal å aktiv stat bestämts enligt grunder, som ej obetydligt avveke från de i fråga om den rent militära personalen tillämpade reglerna, hade lönenämnden icke funnit anledning att i nu förevarande sammanhang föreslå någon ändring i det nuvarande förhållandet mellan fältläkarpersonalens och den militära personalens å reservstat avlönings- och pensionsbelopp. I anslutning härtill syntes lönerna och pensionerna för personalen å reservstaten för fältläkarkåren böra höjas till de belopp, som av lönenämnden föreslagits för ovan nämnda militära beställningar.

Reservstaten
för fältläkar-
kåren.

Vidkommande de å marinens reservstat upptagna beställningar, som motsvarade vissa beställningar å arméns reservstater, syntes såväl lönerna som pensionerna böra utgå med samma belopp som av lönenämnden föreslagits för berörda beställningar vid armén.

Marinens
reservstat.

Vad beträffade den å marinens reservstat uppförda beställningen för kommandörkapten av 1. graden, skulle för att återställa den ursprungliga relationen mellan personal å reservstat och å aktiv stat lönen höjas till 4,579 kronor och pensionen till 4,400 kronor. Enligt de av lönenämnden, i fråga om högre officerare vid arméns reservstater tillämpade grunder skulle för nämnda beställning pensionen höjas till 4,700 kronor, motsvarande kommandörkapten av 2. graden pension, samt lönen i förhållande härtill till 5,640 kronor, vilket skulle innebära en ökning av lönen med 2,140 kronor och av pensionen med 1,500 kronor. Med hänsyn därtill, att pensionsåldern för kommandörkapten av 1. och 2. graden å aktiv stat vore densamma, nämligen 55 år, uttalade arméns och marinens avlöningssakkunniga i sitt år 1919 avgivna förslag till löne- och pensionsförbättring för reservstatspersonalen, att anledning icke syntes föreligga att för kommandörkapten av 1. graden å reservstat föreslå större löne- eller pensionsförbättring än för kommandörkapten av 2. graden. I likhet med nämnda sakkunniga ansåge lönenämnden, att pensionsförbättringen för kommandörkapten av 1. graden å reservstat borde kunna begränsas till samma belopp som för kommandörkapten av 2. graden eller till 1,300 kronor. Pensionen för förstnämnda beställning skulle då komma att utgöra 4,500 kronor, medan lönen i förhållande därtill i enlighet med de grundsatser, lönenämnden i övrigt tillämpat, borde bestämmas till 5,460 kronor. Härigenom syntes lönen och pensionen för ifrågavarande

beställning bliva avvägda på ett sådant sätt, att de komme att stå i ett lämpligt förhållande till de löne- och pensionsbelopp, som föreslagits för å ena sidan kommandörkapten av 2. graden (major) och å andra sidan överste av lägre löneklassen å arméns reservstat.

I övrigt hänvisade lönenämnden till vad som anförts i fråga om arméns reservstater, vilket i huvudsak ägde tillämplighet även beträffande marinens reservstat.

Utbetalning av
lön och
pension.

Enligt nu gällande bestämmelser utbetalades lön och avlöningstillägg för reservstatspersonal månatligen i förskott efter avlöningsmånadens ingång, medan däremot dagavlöning utbetalades månadsvis efter månadens utgång eller för kortare tjänstgöring vid dess slut. 1921 års militära avlöningsreglemente föreskrev åter i överensstämmelse med övriga efter nyare principer uppgjorda dylika reglementen, att hela avlöningen skulle utbetalas månadsvis i efterskott. Då en övergång till ett system med lörens utbetalande i efterskott för den nuvarande reservstatspersonalen knappast syntes kunna ske utan vidtagande av särskilda, med stora kostnader för statsverket förenade övergångsanordningar, i likhet med vad som skedde vid det nuvarande avlöningssystemets införande för den militära personalen på aktiv stat, hade lönenämnden icke ansett sig böra för denna personal föreslå införandet av en sådan anordning. Däremot syntes hinder icke möta att för den personal, som lädanefter överginge till reservstat och således vid övergången uppbure sin avlöning å aktiv stat i efterskott, föreskriva, att även reservstatslönen skulle utbetalas i efterskott.

Jämväl bestämmelserna om tiden för till- och frånträdande av lön, avlöningstillägg och pension syntes för den personal, som framdeles överginge till reservstat, böra omarbetas i överensstämmelse med motsvarande föreskrifter för personal på aktiv stat.

Enligt kungörelsen den 10 mars 1922 med bestämmelser om utbetalande månadsvis av vissa pensioner skedde redan nu utbetalningen av reservstatspensionerna månadsvis i efterskott utan hinder av däremot stridande bestämmelser i reservstatsförordningen. Då en ändring av sistnämnda förordning i alla fall nu skulle äga rum, syntes det vara lämpligt, att samtidigt bringa föreskrifterna om pensionernas utbetalning i överensstämmelse med stadgandena i ovannämnda kungörelse.

Arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen har i sitt yttrande över lönenämndens förslag i förvarande avseende anført, bland annat, följande.

Vid den av arméförvaltningen företagna granskningen av lönenämndens förslag hade arméförvaltningen icke kunnat undgå att finna, att till grund för detsamma lagts principer, som måste anses vara i hög grad inveklade. Detta gällde framför allt lönenämndens förslag, att dyrtidstilläggen å löner och pensioner skulle efter regleringen utgå enligt olika grunder. Det ville synas arméförvaltningen riktigare, att då löner åt reservstatspersonal, respektive pensioner åt från reservstaten avgående personal utbetalades utslutande av arméns myndigheter, dyrtidstilläggen å såväl löner som pensioner borde få utgå efter de grunder, som gällde för reglerade verk och vilka grunder arméns myndigheter numera — om man undantog reservstatspersonalen — i övrigt så gott som undantagslöst hade att följa vid dyrtidstilläggens beräknande. En tillämpning av lönenämndens förslag skulle möjligen kunna anses motiverad, om pensionerna åt avgående reservstatspersonal utbetalades av arméns pensionskassa. Denna myndighet hade nämligen att å pensionerna åt de från aktiv stat avgångna ordinarie beställningshavarna vid armén utbetala dyrtidstillägg efter oreducerade grunder.

En annan olägenhet följde av förslaget rörande dyrtidstilläggsberäkningen därigenom, att, ehuru lönerna av lönenämnden satts omkring 19 procent högre än pensionerna, sammanlagda inkomsten av lön och reducerat dyrtidstillägg för en beställningshavare i tjänst i vissa fall kunde komma att understiga den sammanlagda inkomst av pension och reducerat dyrtidstillägg, som tillkomme den, vilken med pension avgått från beställning i motsvarande grad. Detta resultat betingades — förutom av nyssberörda ringa skillnad mellan löner och pensioner — av gällande bestämmelser för bestämmande av tilläggsunderlag vid beräkning av dyrtidstillägg å pensioner, som understige 150 kronor för månad.

Verkställda uträkningar ådagalade sålunda, att inkomsten för en till reservstaten hörande underofficer i högre löneklassen skulle, med tillämpning av det för 1924 års tredje kvartal gällande grundtal för dyrtidstilläggets beräkning, enligt förslaget komma att med 7 kronor 58 öre för månad understiga den inkomst, han efter avskedstagandet skulle äga uppbära. Motsvarande förhållande skulle jämväl uppstå vid en jämförelse mellan, å ena sidan, avlöningsförmånerna för en underofficer i lägre löneklassen, som ej intjänat något avlöningstillägg, respektive för en kompaniofficer i lägsta löneklassen och, å andra sidan, pensionsförmånerna för från motsvarande löneklasser avgången underofficer, respektive kompaniofficer.

På de av arméförvaltningen nu framhållna skäl ansåge arméförvaltningen sig böra förorda en omarbetning av lönenämndens förslag, i syfte att icke blott lönerna utan jämväl pensionerna för reservstatspersonalen avpassades så, att dyrtidstilläggen därå kunde utgå efter de för de s. k. nyreglerade verken gällande grunder. För denna sin hemställan ansåge arméförvaltningen sig äga stöd i vissa uttalanden, som avgivits vid behandlingen hos Kungl. Maj:t, respektive riksdagen av uppkomna frågor om åtgärder för förbättrande av vissa enligt äldre grunder utgående pensioner och enligt vilka uttalanden det ansetts önskvärt, att, då åtgärder vidtoges för ändring av sådana pensioner, ändringen skedde, under iakttagande att dyrtidstilläggen å pensionerna utginge efter de reducerade grunder, som numera i största omfattning tillämpades å olika löner.

I olikhet med lönenämnden ansåge arméförvaltningen icke lämpligt förut-sätta, att vid en mera definitiv lösning av frågan om reservstatspersonalens löner och pensioner dessa komme att fastställas till samma belopp för varje beställning. På sätt som gällde för personal på aktiv stat och enligt vad för närvarande vore fallet även för reservstatspersonalen, funne arméförvaltningen tvärtom det vara rimligare, att den personal, som i icke obetydlig omfattning vore tjänstgöringsskyldig i fred, därför finge åtnjuta en lön, som överstege den pension, vilken utginge efter avsked och inträde i reserven med endast till krig begränsad tjänstgöringsskyldighet. Med denna av arméförvaltningen omfattade ståndpunkt och då det måste tagas för givet, att den definitiva reglering av pensionerna för arméns från aktiv stat avgående personal, som vore avsedd att ersätta den tillfälliga lösningen av pensionsfrågan för denna personal enligt kungörelsen den 15 juni 1922, komme att medföra icke oväsentligt högre pensionsbelopp, än som utginge enligt nyssnämnda kungörelse, ville arméförvaltningen, som funnit de av lönenämnden föreslagna nya lönebeloppen vara i stort sett skäliga och lämpligt avvägda, ifrågasätta om icke — i samband med meddelandet av den av arméförvaltningen föreslagna föreskrift, att dyrtidstilläggen å pensionerna skulle utgå enligt de för nyreglerade verk stadgade reducerade grunder — pensionsbeloppen lämpligen borde bestämmas till omkring 90 procent av de utav lönenämnden föreslagna löner och alltså efter vissa avjämnningar utgöra:

för generalmajor	6,650 kronor,
» överste i högre löneklassen	5,700 » ,
» » » lägre »	5,300 » ,
» major	4,300 » ,
» kompaniofficer i högsta löneklassen ...	2,500 » ,
» » » mellersta löneklassen	2,000 » ,
» » » lägsta löneklassen	1,450 » ,
» underofficer i högre löneklassen	1,400 » ,
» » » lägre »	1,100 » ,
» fältläkare	5,300 » ,
» regementsläkare	4,300 » ,
» bataljonsläkare	2,500 » .

Arméförvaltningen hade låtit verkställa vissa beräkningar, huru vid tillämpningen av arméförvaltningens ändringsförslag den sammanlagda inkomsten för den pensionsavgångna reservstatspersonalen skulle ställa sig i förhållande till motsvarande inkomst enligt lönenämndens förslag. Resultatet därav visade, att någon inkomstminskning skulle uppkomma enligt arméförvaltningens förslag. Olägenheten av denna minskning, som endast för dem, vilka avgått från de högre beställningarna, innefattade några mera avsevärda belopp, syntes emellertid bliva av ringa betydelse, då pensionärerna i allt fall måste anses jämförelsevis väl tillgodosedda.

Marinförvaltningen. Marinförvaltningen har icke haft något att erinra mot lönenämndens förslag i denna del.

Statskontoret. Under erinran, att frågan om militär pensionslag vore under utredning, har statskontoret framhållit berörda frågas sammanhang med här föreliggande spörsmål. Under förutsättning, att den aktiva personalens pensionsfråga icke skulle komma att föreläggas innevarande års riksdag, syntes det ämbetsverket, att billigheten talade för att löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen icke längre uppskötes, och hade statskontoret för sådan handling icke något att erinra mot de principer, på vilka lönenämndens provisoriska förslag vore byggd.

1921 års pensionskommitté. Pensionskommittén har i sitt yttrande över lönenämndens förslag anfört i huvudsak följande.

Kommittén hade icke granskat vare sig i vad mån den ursprungliga relationen mellan den aktiva personalens och reservstatspersonalens löne- och pensionsförmåner blivit genom lönenämndens förslag återställd eller om de föreslagna lönerna, respektive pensionsbeloppen vore sinsemellan lämpligt avvägda, utan hade kommittén inskränkt sig till en undersökning, huruvida några ändringar i lönenämndens förslag — under bibehållande i övrigt av de till grund för förslaget av lönenämnden angivna synpunkter — kunde betingas av det förslag till förbättrade pensioner för f. d. befattningshavare, som kommittén samtidigt avgivit, eller av det förslag till militär tjänstepensionslag, som kommittén hade för avsikt att i närmaste framtiden överlämna.

Beträffande det nämnda förslaget till förbättrade pensioner för f. d. befattningshavare hade kommittén för att möjliggöra, att enhetliga grunder för dyrtidstilläggets beräkning skulle kunna tillämpas på alla pensioner, före-

slagit, att de pensioner, för vilka dyrtidstillägget för närvarande beräknades enligt gynnsammare grunder, skulle erhålla så stor förhöjning (förhöjning I), som erfordrades för att den nybildade pensionen jämte dyrtidstillägg på denna, beräknat enligt för nyreglerade pensioner gällande grunder, skulle uppgå till samma belopp, som de förmåner av motsvarande art, pensionären nu åtnjöte. Vidare hade kommittén föreslagit, att pensionerade f. d. befattningshavare, vilkas pensioner ej vore avpassade enligt nyreglerade pensionsunderlag, skulle erhålla en ytterligare förhöjning (förhöjning II), motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan summan av pensionen och förhöjning I, å ena sidan, samt, å andra sidan, det belopp, som skulle hava tillkommit pensionären, om hans pension avpassats enligt nyreglerat pensionsunderlag. I de fall, där nyreglerat pensionsunderlag för viss befattning ej föreläge, hade kommittén föreslagit särskilt underlag för att tjäna till grund vid beräkningen av förhöjning II.

Med anledning av att lönenämnden i sitt förslag förutsatt, att dyrtidstillägg skulle beräknas å lönerna enligt för nyreglerade verk gällande grunder och å pensionerna enligt de för f. d. befattningshavare med oreglerade pensioner fastställda grunderna, ville pensionskommittén framhålla, att sistnämnda dyrtidstilläggsgrunder komme att helt och hållet bortfalla, därest kommitténs berörda förslag till omreglering av de till f. d. befattningshavare utgående pensionerna bleve genomfört. I anledning härav hade kommittén undersökt, vilka förändringar i lönenämndens förslag, som erfordrades för att jämväl å reservstatspensionerna skulle kunna beräknas dyrtidstillägg enligt för reglerade pensioner gällande grunder.

Under iakttagande av ovan angivna synpunkter hade pensionskommittén verkställt en omräkning av de utav lönenämnden föreslagna löne- och pensionsbeloppen. Vid denna omräkning hade pensionskommittén tillika tillämpat den principen, att för samma befattning lönen ej finge utgöra mindre belopp än summan av pensionen och pensionsavgiften, vilket ifråga om ett par högre befattningar föranlett en mindre jämkning uppåt i lönebeloppen.

De av kommittén sålunda erhållna löne- och pensionsbeloppen framginge av följande sammanställning.

Arméns reservstater	Lön kronor.	Pension kronor.	Pensions- avgift kronor.
Generalsperson	7,224	7,008	216
Överste i högre löneklassen	6,312	6,120	192
" " lägre " 	5,892	5,712	180
Major	4,704	4,512	144
Kompaniofficer i högsta löneklassen	2,820	2,688	84
" " mellersta " 	2,220	2,124	60
" " lägsta " 	1,620	1,488	48
Underofficer " högre "	1,560	1,416	48
" " lägre " 	1,260	1,128	36
Fältläkare	5,892	5,712	180
Regementsläkare	4,704	4,512	144
Bataljonsläkare	2,820	2,688	84

Marinens reservstat.	Lön kronor.	Pension kronor.	Pensions- avgift kronor.
Kommandörkapten av 1. graden (överstelöjtnant)	5,196	5,004	156
" " 2. " (major).....	4,704	4,512	144
Kompaniofficer i högsta löneklassen	2,820	2,688	84
" " mellersta " 	2,220	2,124	60
" " lägsta " 	1,620	1,488	48
Underofficer " högre " 	1,560	1,416	48
" " lägre " 	1,260	1,128	36

Pensionskommittén hade emellertid även ansett sig böra ifrågasätta, om ej, då av lönenämndens betänkande framginge, att reservstatslönen kunde anses huvudsakligen hava karaktär av pension, dyrtidstillägget även på lönen borde beräknas enligt de för f. d. beställningshavare gällande grunderna, och om ej pensionsavgiften, vilken ej inginge till någon pensionsfond utan återginge till reservstatsanslaget, kunde bortfalla och lönen minskas med samma belopp. I sådant fall skulle löne- och pensionsbeloppen för beställningshavare och f. d. beställningshavare bliva lika och överensstämmande med de av kommittén uträknade pensionsbeloppen.

Kommittén har vidare anfört, att de för generalspersoner och regements-officerare av kommittén uträknade löne- och pensionsbeloppen vore något lägre än som skulle blivit fallet, därest vid deras beräkning hänsyn i stället tagits till de pensionsbelopp, som kommittén torde komma att upptaga i sitt förslag till militär tjänstepensionslag. Enär det emellertid vore ovisst, när en ny lagstiftning rörande det militära pensionsväsendet för personal på aktiv stat bleve slutligen fastställd, hade kommittén ej ansett sig i detta hänseende böra ansluta det nu föreliggande förslaget rörande reservstatspersonalens löne- och pensionsförmåner till förslaget till militär tjänstepensionslag; helst som det föreliggande förslaget allenast avsåge en provisorisk reglering.

Avlöning under tjänstgöring.
Löne-nämnden.

Beträffande reservstatspersonalens avlöning under tjänstgöring har löne-nämnden anfört följande.

Under tjänstgöring ägde personal å reservstat uppbära dagavlöning enligt de föreskrifter, som år 1914 gällde för personal i motsvarande tjänstegrad å aktiv stat. 1919 års förslag innebar ej någon ändring i detta förhållande. Det numera för den militära personalen å aktiv stat införda lönesystemet hade emellertid avskaffat avlöningsformen dagavlöning, varför riksdagen i skrivelse den 16 juni 1921 (nr 351) i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående löne reglering för arméns och marinens personal medgivit, att till beställningshavare, vilken tillhörde arméns eller marinens reservstat, finge tillsvidare utgå de vederbörande författningsenligt tillförsäkrade avlöningsförmåner, med iakttagande därvid, att i avseende å beloppet av nämnda avlöning skulle så anses, som om bestämmelserna i de för år 1921 gällande stater fortfarande ägt giltighet.

Det syntes lönenämnden kunna ifrågasättas, huruvida de nuvarande reglerna beträffande reservstatspersonalens avlöning under tjänstgöring vore fullt lämpliga och rättvisa. Den ersättning, som därunder utginge, syntes nämligen i regel icke vara tillräcklig för bestridande av under tjänstgöringen förekommande nödvändiga utgifter för de beställningshavare, som vore bo-

satta utom tjänstgöringsorten. Den personal, för vilken sistnämnda ort tillika vore bostadsort, syntes däremot behöva vidkännas endast obetydliga extra utgifter under tjänstgöringen. Reservstatslönen, vilken huvudsakligen vore att betrakta såsom en beredskapsavlöning, syntes emellertid på samma gång kunna anses innefatta skälig ersättning för den relativt obetydliga tjänstgöring, reservstatspersonalen hade att i fredstid fullgöra. På grund härav syntes det lönenämnden rationellast, att under tjänstgöring ersättning utöver reservstatslönen utginge endast i de fall, då tjänstgöringen ägde rum utanför vederbörandes bostadsort och alltså kunde förutsättas för honom medföra särskilda utgifter. Härvid syntes närmast böra ifrågakomma, att ersättningen utginge i form av tjänstgöringstraktamente enligt vanliga grunder. En sådan anordning skulle överensstämma med vad lönenämnden i sitt utlåtande den 29 oktober 1923 angående övergången till ny försvarsorganisation föreslagit beträffande den personal, som skulle överföras på övergångsstat. Lönenämnden ansåge sig fördenskill böra föreslå, att dagavlöning under tjänstgöring icke vidare måtte utgå till reservstatspersonalen samt att i stället tjänstgöringstraktamente måtte få åtnjutas enligt de för personal å aktiv stat gällande bestämmelser för tjänstgöring utom bostadsorten.

Med hänsyn till den förbättrade löneställning, som lönenämnden i allmänhet föreslagit för reservstatspersonalen, syntes något hinder icke böra möta för att låta ifrågavarande bestämmelse gälla även för den nuvarande personalen.

Skulle den sålunda föreslagna ändrade bestämmelsen rörande avlöning under tjänstgöring icke anses böra nu införas, syntes det emellertid, i betraktande av de olika grunder, efter vilka dyrtidstillägg vore avsedda att utgå efter löneförbättringens genomförande, jämfört med vad nu vore fallet, vara ofrånkomligt att höja beloppet av den dagavlöning, som utginge under tjänstgöring, med åtminstone omkring 16 procent. Dagavlöningsbeloppen för de olika graderna skulle i sådant fall, efter avjämning till närmast högre 10-tal öre, komma att utgöra:

för generalsperson	kronor 8: 20
» överste	» 7: —
» major	» 5: 80
» kompaniofficer, kapten	» 4: 70
» » , löjtnant	» 3: 50
» underofficer, fanjunkare	» 2: 90
» » , sergeant	» 2: 40

Arméförvaltningen har funnit sig icke kunna tillstyrka lönenämndens förslag i denna del och har i sådant avseende anført, bland annat, följande.

Enligt nu gällande föreskrifter åtnjöte personal på reservstat vid armén — förutom den såsom ersättning för själva anställningen i respektive beställning fastställda lönen — för den tjänstgöring i fred, som författningsenligt skulle av personalen fullgöras, dels dagavlöning under hela tjänstgöringen med belopp, som motsvarade den dagavlöning, som enligt de till och med år 1921 gällande stater hade utgått till den likställda personalen på aktiv stat, dels ock dagtraktamente och annan tillfällig avlöning enligt de föreskrifter, som gällde för personal å aktiv stat av den mot vederbörandes tjänstegrad (tjänsteklass) å reservstat svarande tjänstegrad (tjänsteklass). Härjämte åtnjöte reservstatspersonal enligt vissa grunder rese- och traktamentsersättning vid resa från, respektive till hemvistet i kyrkobokföringsorten för inställelse till, respektive återfärd från tjänstgöring.

Arméförvalt-
ningen.

I dessa föreskrifter föresloge lönenämnden sådan ändring, att dagavlönning under tjänstgöring icke vidare skulle utgå. Beträffande övriga ovannämnda förmåner föresloge nämnden, att »personal å reservstat under tjänstgöring skulle äga åtnjuta tjänstgöringstraktamente och övriga särskilda förmåner enligt de föreskrifter, som gällde för personal å aktiv stat av den mot vederbörandes tjänstegrad (tjänsteklass) å reservstat svarande tjänstegrad (tjänsteklass)», med iakttagande därvid, att »tjänstgöring utom hemvistet i kyrkobokföringsorten ansåges likställd med tjänstgöring ntom förläggningssorten».

Arméförvaltningen ansåge emellertid skäligt, att en särskild avlöningsförmån av samma natur, som den nuvarande dagavlönningen, fortfarande utginge till all reservstatspersonal under den tid, densamma fullgjorde sin författningens enligt föreskrivna tjänstgöring. Den nuvarande förmånen måste nämligen anses hava blivit personalen tillerkänd, icke såsom en gottgörelse för ökade levnadskostnader under tjänstgöringstid, utan såsom en ersättning för förlust av inkomst från annan statstjänst, respektive enskild tjänst, som vederbörande under inkallelsetiden måste vidkännas. Dagavlönningen avsåge alltså i förevarande fall att tjäna samma syfte som det enligt särskilda bestämmelser medgivna dagarvode, vilket vid inkallelse till tjänstgöring vid armén tillkomme bataljonsläkare och fältläkarstipendiater vid fältläkarkåren ävensom läkare och veterinärer i reserven och avsåge att för dem utgöra en ersättning för under inkallelsen förlorad inkomst av enskild praktik. Att ersätta den för all reservstatspersonal lika förmånen av dagavlönning med tjänstgöringstraktamente för den personal, som vore boende utom den ort, dit den inkallades för tjänstgöring, syntes desto mindre påkallat, som reservstatspersonalen, med undantag allenast av det fåtal beställningshavare, som vore generalmajorer, överstar eller läkare, tillhörde visst truppförband och såsom regel tjänstgjorde vid detsamma. För statsverket vore det givetvis fördelaktigast, om beställningshavarna vore boende å respektive truppförbands förläggningssorter. Då det emellertid för reservstatens rekrytering befunnits nödvändigt att i de enskilda beställningshavarnas intresse medgiva dem att fritt välja bostadsort, syntes den, som till följd av att han bodde å annan plats än å truppförbandets förläggningssort, under tjänstgöring därstädes finge någon större ökning i sina levnadskostnader än den, som bodde på förläggningssorten, icke äga något rimligt anspråk på att därför få någon särskild ersättning. Härtill komme, att statens utgifter för en viss tjänstgöring icke borde göras beroende av vilken plats den enskilde beställningshavaren av personliga skäl eller för egna intressen valde till bostadsort. Endast så tillvida syntes någon särskild gottgörelse i förevarande avseende böra utgå, att, såsom redan vore medgivet, vid inställelse till, respektive återfärd från tjänstgöring rese- och traktamentsersättning från, respektive till hemvistet i kyrkobokföringsorten finge åtnjutas.

Under åberopande av vad sålunda anförts ävensom av vissa med lönenämndens förslag förenade avlöningstekniska olägenheter hemställde arméförvaltningen, att all reservstatspersonal, oberoende av om den tjänstgjorde å egen bostadsort eller utom densamma, skulle vid löneregleringen bibehållas vid en förmån, motsvarande den nu utgående dagavlönningen. Då sådan förmån icke längre förekomme för personal på aktiv stat, borde densamma i vederbörlig författning erhålla den ändrade benämningen »dagarvode». I fråga om förmånens belopp saknade arméförvaltningen i frågans nuvarande läge anledning att ifrågasätta någon ändring i de beräkningar, lönenämnden följt, då nämnden alternativt yttrat sig om dagavlönningens storlek, därest den komme att bibehållas.

Marinförvaltningen har beträffande frågan om reservstatspersonalens för-
måner vid tjänstgöring anført.

*Marinför-
valtningen.*

Enligt lönenämndens förslag skulle den, som hade att fullgöra sin tjänst-
göring å egen bostadsort, under tjänstgöringen icke komma i åtnjutande av
ökad ersättning. Då fullgörandet av tjänstgöringsskyldigheten alltså icke i
och för sig bleve förenat med ekonomiskt vederlag i någon form, skulle
denna plikt lätt kunna komma att te sig motbjudande, vilket ju alls icke
vore önskvärt. Marinförvaltningen anslöte sig därför till alternativet att
bibehålla avlöningsformen dagavlöning med de av nämnden angivna beloppen.
En annan sak vore, att beställningshavarens särskilda utgifter, när han full-
gjorde tjänstgöring utom hemvistet i kyrkobokföringsorten, rättvisligen borde
ersättas honom. Marinförvaltningen hade intet att erinra mot lönenämndens
förslag i denna del, enligt vilket beställningshavaren komme att i innehavande
grad tillerkännas tjänstgöringstraktamente enligt de föreskrifter, som gällde
personal å aktiv stat, men ansåge på grund av vad som anförts, att detta
traktamente borde utgå utöver dagavlöningen.

Statskontoret har biträtt arméförvaltningens uppfattning i förevarande *Statskontoret.*
fråga.

Lönenämnden har anført, att den föreslagna provisoriska löne- och pen-
sionsregleringen syntes böra träda i kraft vid ingången av nästa budgetår,
efter det beslut i ämnet av riksdagen fattats, och syntes böra gälla tills-
vidare.

**Giltighet och
omfattning.**
*Löne-
nämnden.*

Pensionsförhöjningen syntes enligt lönenämndens mening icke böra utgå
till annan personal än den, som före avgången från reservstaten kommit i
åtnjutande av den föreslagna förhöjda reservstatsavlöningen. I likhet med
vad som gällde i fråga om den år 1919 beslutade pensionsförbättringen för
personal å aktiv stat syntes emellertid de pensionsbelopp, som kunde bliva
beslutade, böra till de beställningshavare, vilka en gång kommit i åtnjutande
därav, utgå oförändrade, så länge de vore berättigade att uppbära reserv-
statspension.

Arméförvaltningen har i detta avseende anført följande.

Enligt lönenämndens förslag skulle personal, som före den 1 juli 1925
tillträtt reservstatspension, fortfarande uppbära sådan pension med belopp,
som utginge enligt nu gällande bestämmelser. De före nämnda dag pensio-
nerade beställningshavarna komme alltså enligt förslaget att intaga samma
ställning som andra militära eller civila befattningshavare, vilka efter upp-
nådd pensionsålder nödgats taga avsked kort före genomförandet av en pen-
sionsreglering, vilken för senare avgående befattningshavare medfört för-
månligare pensionsvillkor. Dylika pensionsregleringar hade nämligen hittills
i allmänhet icke ansetts kunna föranleda motsvarande förbättringar i pen-
sionsförmånerna för äldre pensionärer. Ehuru förslaget alltså i denna del
anslöte sig till de principer, som i liknande fall pläгат tillämpas, ansåge
arméförvaltningen sig böra framhålla, att, då beställningshavare å reservstat,
i olikhet mot den aktiva personalen, icke kommit i åtnjutande av någon löne-
och pensionsförbättring, sedan beloppen av dem tillkommande löner och
pensioner bestämdes år 1914, de på grund av sedan dess inträdd stegring i
de allmänna levnadskostnaderna blivit försatta i ett synnerligen ogynnsamt

*Arméför-
valtningen.*

läge i avlönings- och pensionshänseende, varför billighet och rättvisa syntes kräva, att åtgärder vidtoges i syfte att bereda jämväl äldre pensionärer någon förbättring i pensionsvillkoren. Arméförvaltningen ville i detta sammanhang erinra om, att frågan härom berörts redan uti ett av ämbetsverkets civila departement till Kungl. Maj:t avgivet utlåtande den 22 februari 1922 över 1921 års pensionskommittés förslag rörande tillfällig pensionsförbättring för f. d. beställningshavare vid armén och marinen. I nämnda utlåtande hade departementet ifrågasatt, huruvida icke en hos kommittén gjord framställning om pensionsförbättring jämväl för reservstatspersonalen bort vinna något beaktande, varjämte departementet hemställt, att, då framdeles ett definitivt förslag för pensionering av all personal vid armén komme att utarbetas, det måtte tagas under övervägande, huruvida icke därvid även en jämkning kunde göras beträffande de pensioner, som utginge enligt dåvarande bestämmelser, ävensom beträffande de pensionsbelopp, som komme att beslutas i anledning av det då föreliggande förslaget.

Sedan nämnda utlåtande avgivits, hade emellertid riksdagen i skrivelse den 30 maj 1924, nr 217, anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida, utöver redan vidtagna åtgärder, en ytterligare förbättring av pensioner av äldre typ kunde genomföras samt därefter snarast möjligt för riksdagen framlägga det förslag, vartill omständigheterna kunde föranleda. Därefter hade Kungl. Maj:t uppdragit åt 1921 års pensionskommitté att verkställa utredning och avgiva förslag i det uti nyssberörda riksdagskrivelse angivna hänseende.

Då alltså frågan härom i allt fall syntes komma att upptagas till prövning, hade arméförvaltningen, som anslöte sig till de av civila departementet i åberopade utlåtandet anförda synpunkter, icke ansett sig i detta sammanhang böra göra annat uttalande i ämnet än att i sinom tid måtte beaktas, att de pensionstagare, som avgått från reservstat med de nuvarande pensionerna, erhöles skäligen förhöjning i desamma.

Statskontoret.

Statskontoret har anført, att det icke kunde förnekas, att reservstatspersonalen med ett visst fog kunnat göra anspråk på förbättring i löner och pensioner samtidigt som sådan kommit den aktiva personalen till del, och syntes därför särskilda skäl tala för att, om en pensionsreglering nu genomfördes, en förbättring i pensionsförmånerna komme till stånd även för redan avgångna personal.

*Svenska
underofficers-
förbundet.*

Svenska underofficersförbundet har framfört liknande synpunkter och hemställt, att pensionsförbättringen måtte komma även de före löneregleringen avgångna pensionärerna till del.

*1921 års
pensions-
kommitté.*

Beträffande omfattningen av pensionsregleringen har pensionskommittén anført följande.

Lönenämnden hade i sitt förslag ej funnit sig böra föreslå, att den pensionsförhöjning, som förslaget innebure, skulle utgå till annan personal än den, som före avgången från reservstaten kommit i åtnjutande av den föreslagna förhöjda reservstatsavlöningen. Arméförvaltningen framhölle däremot i sitt yttrande över lönenämndens förslag, att billighet och rättvisa syntes kräva, att åtgärder vidtoges i syfte att bereda jämväl äldre pensionärer någon förbättring i pensionsvillkoren. Pensionskommittén finge i anledning härav erinra, att kommittén, såsom i det föregående omnämnts, föreslagit, att alla

pensionerade f. d. befattningshavare, vilkas pensioner ej vore avpassade enligt nyreglerade pensionsunderlag, skulle beredas förbättrade pensioner genom vissa förhöjningar, beräknade på sätt kommittén anfört. Därest nämnda förslag samt vad kommittén föreslagit i fråga om löne- och pensionsreglering för reservstaterna skulle komma att godkännas av Kungl. Maj:t och riksdagen, erhöles jämväl de pensionärer, vilka avgått från reservstat, innan löne- och pensionsregleringen trätt i kraft, en pensionsförhöjning till sådant belopp, att sammanlagda pensionsförmånerna, dyrtidstillägg ej inräknat, skulle komma att utgöra:

för generalsperson	6,384	kronor
» överste i lägre lönegrad och fältläkare.. .. .	5,124	»
» major, regementsläkare och kommandörkapten av 2. graden	4,020	»
» kompaniofficer i högsta löneklassen	2,508	»
» » » mellersta »	2,004	»
» » » » lägsta »	1,404	»
» underofficer i högre löneklassen	1,344	»
» » » » lägre »	1,080	»

Oaktat detta förslag i och för sig innebure en avsevärd höjning av reservstatspensionerna, komme dess genomförande emellertid icke att återställa den ursprungligen avsedda relationen mellan reservstaternas och den aktiva personalens pensioner. Löne- och pensionsförmånerna för reservstaternas personal vore ursprungligen, såsom ock av lönenämnden erinrats, vid reservstaternas organiserande avsedda att stå i ett efter vissa grunder beräknat förhållande till motsvarande förmåner för personalen på aktiv stat. Under det att de förra allt hittills förblivit oförändrade, vore de senare genom de löne- och pensionsregleringar, som successivt genomförts, numera icke väsentligt högre än vid reservstaternas tillkomst. Härigenom hade proportionen mellan ifrågavarande personalgruppers såväl löner som pensioner helt och hållet förtryckts.

Detta innebure enligt kommitténs mening gentemot reservstatspensionärerna en tydlig orättvisa, särskilt framträdande beträffande dem, som avgått från generals- eller regementsofficersbeställningar. Dessa komme nämligen, om inga särskilda åtgärder vidtoges, att även enligt kommitténs nämnda förslag befinna sig i ett sämre läge, än om de i stället för att hava övergått till reservstat kvarstått i närmast lägre beställning på aktiv stat och i denna pensionerats, ett förhållande, som direkt strede mot den tanke, som ursprungligen läge till grund för bestämmandet av reservstatspersonalens pensionsvillkor.

Kommittén hade därför funnit, att den reduktion i pensionsbeloppet, som en beställningshavare på reservstat alltså skulle få vidkännas gentemot den beställningshavare, som kvarstått i lägre beställning på aktiv stat, innebure ett uppenbart frångående av de principer, vilka läge till grund för reservstaternas organisation, och vilka kunde förmodas hava varit av väsentligt inflytande på vederbörandes beslut att på sin tid övergå till reservstaten. Starka billighetsskäl talade därför enligt kommitténs mening för att även nuvarande pensionärer på reservstat borde komma i åtnjutande av de pensionsbelopp, som kommittén föreslagit för den beställningshavare, som avginge efter löne- och pensionsregleringens genomförande. I ett ganska analogt fall hade riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag medgivit, att en pensionsreglering jämväl finge komma vid regleringens ikraftträdande redan pensionerad personal till del. 1922 års riksdag hade nämligen medgivit pensionsförbättring enligt vissa grunder åt f. d. beställningshavare vid armén eller marinen, vilken till följd därav, att han erhållit fullmakt efter den 6 maj 1910 och den s. k. respittiden för honom bortfallit, gått miste om eller lidit

minskning i den viss personal vid armén och marinen tillkommande pensionsförbättring och därigenom kommit i åtnjutande av mindre sammanlagd pensionsförmån än den, som skulle tillkommit honom, om han kvarstått i den beställning, han närmast därförut innehaft.

I anslutning till det sålunda anförda har kommittén förordat, att i detta fall den föreslagna pensionsregleringen från den dag densamma träder i kraft måtte tillgodokomma jämväl sådan f. d. beställningshavare vid arméns reservstater och marinens reservstat, vilken före nämnda dag avgått från beställningen med rätt till pension.

Reservantinom
kommittén.

En ledamot i pensionskommittén har uttalat skiljaktig mening i så måtto, att han ansett, att de f. d. beställningshavare å reservstat, vilka avgått före ikraftträdandet av förevarande pensionsreglering, icke borde erhålla bättre ställning än kommittén i sitt förut omförmälda förslag till förbättrade pensioner för f. d. befattningshavare ifrågasatt för äldre pensionärer i liknande läge.

Departement-
schefen.

Såsom framgår av förestående redogörelse har frågan om löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen varit aktuell alltsedan den aktiva personalen genom beslut vid 1918 och 1919 års riksdagar erhöll förbättring av löner och pensioner. Att åtgärder för reglerande av reservstatspersonalens förmåner icke vidtogos i anslutning till nämnda beslut och icke heller senare, då den aktiva personalen genom beslut vid 1921 års riksdag erhöll en mera definitiv löne- och pensionsreglering, berodde såsom förut närmare omförmälts därpå, att man icke ville föregripa vad som i förevarande avseende kunde bliva betingat av en omorganisation av reservstaterna i samband med revisionen av försvarsväsendet. Redan genom framläggandet av försvarsrevisionens förslag, vilket icke innefattade några huvudsakliga förändringar beträffande reservstatspersonalens tjänstgöringsskyldighet, kom emellertid frågan i ett annat läge, och det har därefter knappast rätt delade meningar om, att en reglering av sagda personals löne- och pensionsförmåner i syfte att återställa den ursprungliga relationen mellan dessa förmåner och dem, som åtnjötos av den aktiva personalen, snarast borde komma till stånd.

I anslutning till berörda ståndpunkt, vilken senast understrukits av särskilda utskottet för försvarsfrågans behandling vid 1924 års riksdag, får jag nu, sedan utredning i ärendet verkställts, underställa Kungl. Maj:t ett förslag i ämnet, avsett att föreläggas innevarande års riksdag. Med hänsyn till att man vid bestämmande av löne- och pensionsbelopp för reservstatspersonalen har att utgå från de för personal å aktiv stat fastställda förmånerna, av vilka lönerna ännu icke erhållit fullt definitiv karaktär samt pensionerna äro avsedda att inom kort definitivt omregleras, har det föreliggande förslaget måst avse allenast en provisorisk förhöjning av reservstatspersonalens förmåner.

Grunderna
för dyrtids-
tillägg.

Innan jag närmare ingår på frågan om avvägandet av löne- och pensionsbeloppen, torde jag få beröra det i visst samband därmed stående lönetekniska spörsmålet om grunderna för beräkning av dyrtidstillägg å dessa belopp. Lönenämnden har vid lönernas tillmätande förutsatt, att dyrtidstillägg

å dem skulle beräknas enligt de för befattningshavare vid nyreglerade verk gällande grunder, men har vid pensionernas bestämmande förutsatt tillämpning av grunderna för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare med oreglerade pensioner.

I likhet med arméförvaltningen och pensionskommittén och på de av dem anförda skäl finner jag, att även å pensionsbeloppen dyrtidstillägg bör utgå efter reducerade grunder och hänsyn därtill tagas vid beloppens avvägande.

Förslag till härav påkallade ändringar i vederbörliga dyrtidstilläggsbestäm-
melser torde i annat sammanhang få framläggas.

Såsom förut omförmäls erhöll lönenämnden, i anslutning till vad tidigare i frågan förekommit, uppdrag att inkomma med förslag till sådan provisorisk löne- och pensionsreglering för arméns och marinens reservstatspersonal, att därigenom den ursprungliga relationen mellan den aktiva personalens samt reservstatspersonalens löne- och pensionsförmåner ungefärligen återställdes.

Löner.

Vid fullgörandet av sitt uppdrag har lönenämnden beträffande lönerna för kompaniofficerare och underofficerare utgått från en jämförelse mellan, å ena sidan, den alltsedan år 1914 oförändrade lönen för kompaniofficer i högsta löneklassen å reservstat, respektive för underofficer i högre löneklassen å reservstat samt, å andra sidan, den sammanlagda avlöning, som år 1914 tillkom kapten av första klassen, respektive fanjunkare, å aktiv stat med tjänstgöring å annan ort än Stockholm eller Göteborg; och har därvid befunnits, att lönerna för nämnda reservstatsbeställningar utgjorde omkring 40 procent av löneförmånerna i motsvarande beställningar å aktiv stat. Under åberopande härav har lönenämnden ansett, att de provisoriskt förhöjda reservstatslönerna för nyssnämnda beställningar borde sättas till omkring 40 procent av kaptens, respektive fanjunkares å aktiv stat slutlöner å billigaste ort enligt 1921 års avlöningsreglemente. Med utgångspunkt härifrån hava lönerna för kompaniofficerare och underofficerare i lägre löneklass bestämts efter den proportion, som år 1914 rådde mellan de olika löneklasserna inom dessa grader.

Beträffande de högre reservstatsbeställningarna har emellertid lönenämnden icke kunnat använda enahanda förfaringssätt. På samma sätt som ägde rum vid bestämmandet av de nuvarande lönerna för dessa beställningar har nämligen hänsyn måst tagas därtill, att reservstatslönen borde vara minst lika hög som den pension, vederbörande beställningshavare vid sin övergång från aktiv stat redan kunde hava intjänat eller vartill han inom kort skulle bliva berättigad, d. v. s. pensionen inom närmast lägre grad. På grund härav hava de av lönenämnden för de högre beställningarna föreslagna lönerna kommit att ligga något högre än om allenast de vid lönebestämningen för kompaniofficerare och underofficerare följda grunderna tillämpats.

De av lönenämnden föreslagna lönebeloppen, vilka i de avgivna yttrandena lämnats utan annan erinran än att pensionskommittén ifrågasatt obetydliga

jämknings nedåt i de högre beställningshavarnas löner, har jag funnit godtagbara för den nu ifrågavarande, allenast provisoriska löneregleringen.

Emot lönenämndens förslag om förhöjning av avlöningstilläggens belopp från 300 kronor och 150 kronor till respektive 360 och 180 kronor har jag intet att erinra.

Pensioner.

Beträffande pensionerna innebär lönenämndens förslag, att dessa, med inräknande av dyrtidstillägg, skulle uppgå till ungefärligen samma belopp som lönen i samma beställning jämte dyrtidstillägg men efter avdrag för löntagarens utgifter för egen pensionering. Pensionskommittén har för sin del ifrågasatt, att lön och pension skulle utgå med samma belopp och med enahanda dyrtidstilläggsberäkning samt att pensionsavgifterna skulle avskaffas. Arméförvaltningen, som velat bibehålla en reell skillnad mellan löner och pensioner, har — under förutsättning, att dyrtidstillägg i båda fallen skulle utgå enligt reducerade grunder — föreslagit, att pensionerna måtte bestämmas till omkring 90 procent utav lönerna.

För min del har jag ej kunnat finna det lämpligt att i sammanhang med nu ifrågavarande provisoriska förhöjning av löne- och pensionsbeloppen frångå den vid inrättandet av reservstaterna fastslagna principen, att löntagaren på grund av sin tjänstgöringsskyldighet bör åtnjuta större förmåner än pensionären.

Med hänsyn härtill har jag i denna del ansett mig böra förorda arméförvaltningens förslag, som synts mig lämpligt avvägt.

Avlöning
under tjänst-
göring.

I fråga om avlöning under tjänstgöring har lönenämnden föreslagit, att den nuvarande formen för dylik avlöning, »dagavlöning», som utgår under all tjänstgöring, skulle bortfalla och särskilda förmåner under tjänstgöring utgå allenast i enlighet med de för personal å aktiv stat gällande bestämmelser för tjänstgöring utom bostadsorten. Emot detta förslag hava de myndigheter, som berört frågan, inlagt bestämd gensaga.

Även jag finner övervägande skäl tala för ett bibehållande av den nuvarande formen för dylik avlöning. Av skäl, som arméförvaltningen anfört, torde ifrågavarande förmån böra benämnas »dagarvode». Dessa dagarvodens grundbelopp torde, såsom även lönenämnden under förutsättning av förmånens bibehållande alternativt föreslagit, med hänsyn till införandet av de reducerade grunderna för dyrtidstilläggs beräknande å reservstatspersonalens löneförmåner böra förhöjas med omkring 16 procent.

Omfattning
och giltighet.

På sätt lönenämnden föreslagit torde förevarande löne- och pensionsreglering böra träda i tillämpning från och med den 1 juli 1925.

Beträffande omfattningen av regleringen har lönenämnden ansett, att den beträffande pensionerna endast borde gälla för de beställningshavare, som varit i åtnjutande av den nu föreslagna provisoriska löneförhöjningen. Arméförvaltningen har däremot framhållit, att rättvisa och billighet krävde, att även de äldre pensionärerna å reservstat erhöles någon förbättring av pensionerna. Statskontoret har uttalat sig i samma riktning. Pensionskommittén har kraftigt understrukit denna synpunkt och för sin del föreslagit, att

pensionsregleringen måtte utan inskränkning få gälla även de äldre pensionärerna.

Såsom pensionskommittén framhållit torde särskilda skäl i detta fall tala för att jämväl de äldre pensionärerna erhålla den föreslagna pensionsförhöjningen. Jag har därför ansett mig böra i detta avseende förorda vad kommittén föreslagit.

De av mig sålunda föreslagna grunderna för förhöjning av reservstatspersonalens löne- och pensionsförmåner torde nu icke böra förlänas giltighet under längre tid än till nästa budgetårs utgång. I likhet med vad som gäller beträffande pensionsförbättring för personal på aktiv stat, bör emellertid reservstatspersonal, som i enlighet med förevarande förslag kommer i åtnjutande av förhöjd pension, vara tillförsäkrad sådan förhöjning under sin återstående livstid.

Vad lönenämnden föreslagit beträffande tiden för till- och frånträdande av lön och pension samt sättet för utbetalande av sagda förmåner föranleder icke någon erinran från min sida.

Beträffande kostnaderna för genomförande av ifrågasvarande löne- och pensionsreglering samt respektive anslags beräkning för budgetåret 1925—1926 får jag anföra följande.

Kostnads-
beräkning
och anslag.

Den av arméförvaltningen framlagda beräkningen av ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater för budgetåret 1924—1925 slutade å 584,000 kronor. Med hänsyn till de vid uppgörande av budgeten för sistnämnda år befintliga vakanserna samt under förutsättning att uppkommande ytterligare vakanser i och för övergången till den då tilltänkta försvarsorganisationen icke skulle tillsättas, nedsattes i statsverkspropositionen till 1924 års riksdag förenämnda belopp till 500,000 kronor. Emellertid blevo, sedan försvarsfrågan fallit vid nämnda riksdag, åtskilliga vakanser å reservstaterna tillsatta. För budgetåret 1925—1926 har arméförvaltningen, med bortseende från nu förevarande löne- och pensionsreglering, beräknat det erforderliga medelsbehovet till 611,500 kronor.

Ordinarie förslagsanslaget till marinens reservstat beräknades av marinförvaltningen för budgetperioden 1924—1925 till samma belopp, som upptagits i budgeten 1923—1924 eller 39,111 kronor. Enligt samma grunder, som på sätt nyss nämnts tillämpades beträffande anslaget till arméns reservstater, nedsattes i statsverkspropositionen till 1924 års riksdag nämnda belopp till 38,000 kronor. I marinförvaltningens anslagsäskanden för budgetåret 1925—1926 har anslaget till marinens reservstat oförändrat upptagits med sistnämnda belopp 38,000 kronor.

I avbidan på det nu framlagda förslaget till provisorisk löne- och pensionsreglering för reservstatspersonalen hava i årets statsverksproposition, såsom tidigare erinrats, ordinarie anslagen till arméns reservstater och marinens reservstat beräknats till 760,000 kronor respektive 53,000 kronor.

Anslagsbehoven för budgetåret 1925—1926 vid genomförande av ifrågasvarande löne- och pensionsreglering, sådan den av mig förordats, framgå av följande sammanställningar:

Arméns reservstater

löner	kronor 474,258: —
avlöningsstillägg	» 32,850: —
dagarvoden	» 22,336: —
rese- och traktamentskostnader	» 9,104: —
pensioner	» 212,639: —
	<hr/>
	Summa kronor 751,187: —

Marinens reservstat

löner	kronor 43,763: —
avlöningsstillägg	» 4,320: —
dagarvoden	» 2,245: —
rese- och traktamentskostnader	» 800: —
pensioner	» 2,500: —
	<hr/>
	Summa kronor 53,628: —

Härvid bör anmärkas, att förestående anslagsberäkningar äro uppgjorda under förutsättning, att nu befintliga samt under det löpande budgetåret och budgetåret 1925—1926 ytterligare uppkommande vakanser med hänsyn till övergången till den nya försvarsorganisation, varom jag senare torde få förelägga Kungl. Maj:t förslag, icke bliva tillsatta. Till jämförelse torde böra nämnas, att under samma förutsättning verkställda beräkningar över de anslagsbehov, som skulle föreligga för budgetåret 1925—1926, därest nu gällande löne- och pensionsbestämmelser fortfarande skulle under budgetåret tillämpas, visa att dessa skulle uppgå till 531,950 kronor för armén och 38,347 kronor för marinen.

Ett genomförande av det framlagda förslaget till löne- och pensionsreglering skulle sålunda medföra avsevärd utgiftsökning under ifrågavarande anslagsposter, respektive 219,237 kronor och 15,281 kronor, eller tillsammans 234,518 kronor. Härvid är emellertid att märka, att en viss del av denna ökning betingas av övergången till reducerade dyrtidstillägg, varför en där- emot svarande minskning kommer att äga rum i belastningen av anslaget till dyrtidstillägg. På grund härav skulle den verkliga kostnadsökningen enligt verkställd beräkning utgöra sammanlagt omkring 200,000 kronor.

Medelsbehovet för budgetåret 1925—1926 kommer alltså att utgöra, i avrundat tal, under anslaget till arméns reservstater 750,000 kronor och under anslaget till marinens reservstat 54,000 kronor.

Under återopande av det ovan anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels godkänna bifogade förslag till stater för officerare och underofficerare å reservstat vid armén, fältläkarkårens reservstat samt marinens reservstat (se Bil. 1—3), att gälla för budgetåret 1925—1926,

dels medgiva, att personal, som med rätt till pension avgått eller före den 1 juli 1926 avgår från reservstat, må under sin

återstående livstid uppbära pension av statsmedel med nedan angivna belopp:

generalmajor	6,650 kronor
överste i högre löneklassen	5,700 »
» » lägre » , fältläkare	5,300 »
kommendörkapten av 1. graden	4,900 »
major, kommendörkapten av 2. graden, regements- läkare	4,300 »
kompaniofficer i högsta löneklassen, bataljons- läkare	2,500 »
kompaniofficer i mellersta löneklassen	2,000 »
» » lägsta »	1,450 »
underofficer i högre löneklassen	1,400 »
» » lägre »	1,100 »
<i>dels öka ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater,</i>	
nu	kronor 500,000: —
med	» 250,000: —
till	<u>kronor 750,000: —</u>
<i>dels ock öka ordinarie förslagsanslaget till marinens reserv- stat,</i>	
nu	kronor 38,000: —
med	» 16,000: —
till	<u>kronor 54,000: —</u>

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Yngvar Månsson.

Stat
för officerare och underofficerare å reservstat vid armén
 för budgetåret 1925—1926.

	Antal.	Enhetskostnad. Lön. Kronor.	Summa kronor.
<i>Officerare:</i>			
Generalspersoner.....	2	7,440	14,880
Överstar i högre löneklassen	2	6,360	12,720
Överstar i lägre löneklassen	5	5,940	29,700
Majorer	29	4,800	139,200
Kompaniofficerare i högsta löneklassen	24	2,820	67,680
Kompaniofficerare i mellersta löneklassen	42	2,220	93,240
Kompaniofficerare i lägsta löneklassen	48	1,620	77,760
<i>Underofficerare:</i>			
Underofficerare i högre löneklassen	55	1,560	85,800
Underofficerare i lägre löneklassen	65	1,260	81,900
Säger för löner	—	—	602,880

- Anm. 1.* Därest förhållandena sådant påkalla, äger Kungl. Maj:tt vidtaga jämkning i antalet löntagare inom de olika löneklasserna, dock att statens lönesumma för varje grad härigenom icke må överskridas.
- Anm. 2.* Arliga avlöningstillägg utgå till kompaniofficer i mellersta löneklassen efter uppnådd 43 års ålder med 360 kronor, till kompaniofficer i lägsta löneklassen efter uppnådd 37 års ålder med 360 kronor och efter uppnådd 43 års ålder med ytterligare 360 kronor samt till underofficer i lägre löneklassen efter uppnådd 42 års ålder med 180 kronor.
- Anm. 3.* Dagarvode till inkallad personal utgår med följande belopp för tjänstgöringsdag:
till generalsperson	8 kronor 20 öre,
» överste	7 » ,
» major	5 » 80 öre,
» kapten, (ryttmästare)	4 » 70 » ,
» löjtnant	3 » 50 » ,
» fanjunkare (styckjunkare)	2 » 90 » ,
» sergeant	2 » 40 » .

Bil. 2.

Stat
för fältläkarkårens reservstat
 för budgetåret 1925—1926.

	Antal.	Enhetskostnad.		Summa	
		Lön.		kronor.	
		Kronor.			
Fältläkare	2	5,940	—	11,880	—
Regementsläkare	12	4,800	—	57,600	—
Bataljonsläkare	6	2,820	—	16,920	—
Säger för löner	—	—	—	86,400	—

Ann. Dagarvode under tjänstgöring utgår till fältläkare och regementsläkare med 5 kronor 80 öre samt till bataljonsläkare med 4 kronor 70 öre för tjänstgöringsdag.

Stat
för marinens reservstat
 för budgetåret 1925—1926.

	Antal.	Enhetskostnad.		Summa kronor.
		Lön.	Kronor.	
<i>a. Flottan.</i>				
Kommendörkapten av 1. graden	1	5,460	—	5,460
Kommendörkapten av 2. graden	1	4,800	—	4,800
Kompaniofficerare i högsta löneklassen	4	2,820	—	11,280
Kompaniofficerare i lagsta löneklassen	2	1,620	—	3,240
Underofficerare i högre löneklassen	2	1,560	—	3,120
Underofficer i lägre löneklassen	1	1,260	—	1,260
<i>b. Kustartilleriet.</i>				
Major	1	4,800	—	4,800
Kompaniofficerare i högsta löneklassen (kaptener)	2	2,820	—	5,640
Kompaniofficer i mellersta löneklassen (kapten)	1	2,220	—	2,220
Kompaniofficerare i lägsta löneklassen (löjtnanter)	2	1,620	—	3,240
Underofficerare i högre löneklassen	3	1,560	—	4,680
Underofficerare i lägre löneklassen	3	1,260	—	3,780
Säger för löner	—	—	—	53,520

- Anm. 1.* Därrest förhållandena sådant påkalla, äger Kungl. Maj:tt vidtaga jämkning i antalet löntagare inom de olika tjänstegraderna och löneklasserna, dock att inom vardera av de båda underavdelningarna för flottan och kustartilleriet de särskilda summorna av i staten upptagna löner för regementsofficerare, för kompaniofficerare samt för underofficerare harigenom icke må överskridas.
- Anm. 2.* Årliga avlöningstillägg utgå till kompaniofficer i lagsta löneklassen efter uppnådd 37 års ålder med 360 kronor och efter uppnådd 43 års ålder med ytterligare 360 kronor samt till underofficer i lägre löneklassen efter uppnådd 42 års ålder med 180 kronor.
- Anm. 3.* Dagarvode till inkallad personal utgår med följande belopp för tjänstgöringsdag:
till kommendörkapten (major)	5 kronor 80 öre,
» kapten	4 » 70 » ,
» löjtnant	3 » 50 » ,
» flaggunderofficer (underofficer av 1. graden)	2 » 90 » ,
» underofficer av 2. graden	2 » 40 » .